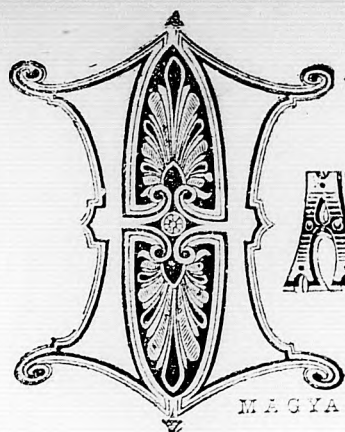

Budapest, 1882. Március 25.

10. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELFŐLŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: váczai-utca 24. sz.
Kiadó hivatal: váczai-utca 3. sz. a
„Harmonia” társulat zenéműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:
Egész évre 6 frt
Félévre 3 frt
Negyedévre 1 frt 50 kr.

Az ének-zene mint paedagogiai anyag.

— Két közlemény. —

I.

Az ének-zene mint tantárgy az iskolában még mindig nem foglalja el az őt megillető helyet. Külföldön még hagyják! Nálunk azonban a kezdet nehézségeivel küzd és lassan tudja fontos misszióját érvényesíteni.

Tagadhatlan, hogy a kormány 1868. óta sokat tett az ének-zeneoktatás ügyében, de nem tett eleget. Gondoskodott arról, hogy a néptanítók zeneileg is képzettek legyenek alkalmat adott a tanítónövendékeknek, hogy a zenét megtanulják. Evégből a képzőintézeteket kellő hangszerekkel szerelte fel zenei tankönyvekről gondoskodott stb. Mindazonáltal a népiskolai énekoktatás terén felmutatott eredményt nagyon kétesnek, a középiskolánál pedig semmisnek lehet mondani, mert nem fordítottak e tantárgy tanítására elég idő, elég szakértelem, elég gond, elég ellenőrzés. No de beszéljenek a számok és a tények!

Elemi iskoláinkban heti 1 órán tanítják az éneket; polgári iskoláinkban kezdetben osztályonként 2 óra volt az énekre szánva, később 1, legújabbban $\frac{1}{2}$ -re redukáltatott a heti órák száma. A tanítóképző-intézetekben osztályonként 4 és egy közös óra fordítottatik az ének-zenére; vannak, akik e kevés óraszámot is sokalják. — Néhány gymnáziumban mint rendkívüli tantárgy a vállalkozóknak 1—2 órában óraadó tanár által tanítatik. A legtöbb gymnasiumban, különösen pedig reál-, kereskedelmi-,

ipar-, gazdasági- és más ily jellegű iskolákban szó sincs az ének-zene tanításáról. Némi haladás észlelhető a reformátusoknál, kik legutóbbi zsinatukon a népiskolai tantárgyak sorában második helyet adtak az éneknek, gymnasiumaikban pedig az éneket a rendes, a zenét a rendkívüli tantárgyak közé vették fel. — Baj az, hogy az ének-zenét tanítóok rendszeren paedagogiailag be nem számítható módon tanítják e tárgyat. Baj az is, hogy törvényhozóink és a társadalom nem tudják, vagy tévesen tudják, hogy mi keresete van az ének-zenének a katedrán! Még paedagogusaink közül is sokan úgy vélekednek, hogy az ének-zene mint mulatságra való luxus portéka: jó a lakodalomban, jó a névnapon, jó a bor mellé, jó a concerten. Elismerik azt is, hogy jó belőle egy kevés az iskolában is, de csak a vizsgálat és egyéb ünnepélyek emelésére. Az ének-zene kedélyképző erejére és ennek folytán szükséges voltára rendszeren nem gondolnak. — Idősbjeink azt szokták mondani: „mi nem tanultunk énekelni, sem zenélni, hála Istennek mégis felnőttünk és becsületben megőszültünk.” — Igazuk lehet. Ők nem érzik az ének-zene hiányát. Kedélyük nem sivár, hisz midőn ők nevelkedtek, a kort más szellem lengte át, nem a túlzott realizmus és kincsgyűjtés könyörtelen szelleme. Akkor mindenki megélt patriarchalis módon keresete jövedelme után, meglegedett napi kenyérével; a gyors meggazdagodással nem igen törődtek; kamatról, uszo áról nem beszéltek; a váltót, bankot, sorsjegyet, lutrit, börszót, krachot nem ismerték. A kor elég humanisztikus irányu volt. Az emberiség kedélye ment volt a mételetől. Nem volt szükség kedélyképző eszközökre; az anyai szeretet és vallás eléggé képzőleg hatottak a kedélyre.

Lassanként azonban mindenki az anyagiasság felé kezdett húzni. Hogy a túlságos realiztikus irányt ellensúlyozzák, a kedélyképző művészeti tantárgyaknak is adtak egy kis helyet — a tant. rv. végén. Felvették az ének-zenét is. Kevés óraszámotól és hozzá rossz tanítástól jó eredményt várni nem lehet. A következmények megmutatták, hogy ily formán haszonélküli volt az igyekezet, mert jelenleg már a túlzott reál-irány kezd dominálni. Nézzünk körül! A mostani kalmár-korszakban minden embernek kell kereskednie, minden embernek kell nyereszkeskednie, mert ha tesz így, vagy másként mondva: ha nem halad a korrallal, nem tud megélni és elbukik. Ha ez így megy tovább is, majd lassanként oda jutunk, hogy mindenki azon fog igyekezni, hogyan járjon túl embertársának az eszén, hogy idejét, pénzét és tudományát nagyobb uzsora-haszonnal értékesíthesse. Majd akkor aztán nem azt fogják az emberben keresni, hogy mit tanult? — mit tud? — minő szellemi és erkölcsi tulajdonai vannak? — miként tölti be az életben neki jutott szerepet? — hanem majd azt keresik, hogy mi a fizetése? — mennyi a jövedelme? — mennyi a pénze? — A kinek aztán sok pénze lesz, annak esze is lesz, tudománya is lesz; —

az jó is, szép is, okos is lesz. Nem hiában nevezte el a közmondás a pénzt „Krisztusnak“, és nem hiában mondják azt, hogy a kinek Krisztusa van, az könnyen üdvözülni. Majd az a korszak hasonlítani fog az ökológikorszakhoz. Amit hajdan ököllel foglalt el egyik a másikatól, azt majd ezután pénzzel és furfanggal teendik. Szóval az lesz az erősebb, a kinek több pénze lesz. Pedig ez nem lesz szép, ez nem lesz jó; az embernek józanul felfogott céljával, nem lesz összeegyeztethető. Talán nagyon sötétnek találtam a jelent festeni és még sötétebb jövőt találtam belőle következtetni? Pedig nem a magával meghasonlott ember beszél belőlem.

Margitay József,
tanár.

Őszinte hang operánkról.*)

A nemzeti színház udvarán egy szép délelőtt élénk vita tárgyát képezte egy kis zöld borítékú füzet, melynek egyetlen példányát a színház legkisebb énektanára hozta oda és gyönyörködés végett átadta az érdekelteknek. A kis könyv az alant olvasható címet viseli és aznap jelent meg a könyvpiacra.

Igen természetesen, hogy ha művészi köreink által figyelembe akart részesülni németül kellett megírtnia. Elolvasták és felolvasták, s nem lehet rossz neven venni, az önszeretet mindenkinek azt mondotta, hogy az írónak nincs igaza. Viszont annyi kollegiálitás minden tagban van, hogy ha már az önmagáról szóló résznek igaztalanságát belátja, a többi művész társra vonatkozókat is túlerősnek találja.

Pedig Schmid ur. e kis füzet szerzője e hibába nem esett mindenütt. Amnyi tény, hogy ha valaki hibákat akar felfedezni énekesinkben és énekesnőinkben művészetük gyakorlását illetőleg, azt találhat eleget, nem nagyon kell magát érték megerőltetnie. De viszont az is tény, hogy hibákat a legnagyobb művésznőkben is lehet találni, mert minden attól függ, ki mily szempontból nézi a dolgot. Egyik iskola szerint hiba az, ami a másik szerint erény, s akár az énekművészet újabb fejlesztési módorát vesszük irányadónak, akár a régebbit, ezer hibát fedezhetünk fel Wiltnéiben a legnagyobb drámai énekesnőben, és Walter úrban. Európa legkitűnőbb lírai tenoristájában is Hisz mindnyájan emlékezünk rá, hogy feledhetlen Nagyné-Benza Idánk az „e“-t a szövegben mindig „a“-nak mondotta („szamadba“-szemedbe, „szivam“ e helyett: szivem stb.) de azért volna csak egy ily drámai énekesnőnk! Alig hisszük, hogy egy évtized képes legyen számunkra még egy ily énekesnőt adni pótlásul.

És Schmid ur részletes bírálatában e hibákra is kiterjeszkedik, ami végül igen helyes dolog. Ha bírálat, mondja meg a hibákat mind — de legyen tekintettel egyúttal azon körülményekre, mik azt okozzák. Nagy tévedés volna azt hinni, hogy régebben a művészek nem ép oly sok hibával eltelve futották végig egész pályájukat, mint jelenleg; a torok-, nyak-,

*) Die Pflege der Gesangskunst in Budapest. von Theodor Schmid
Verlag von L. Aigner. Preis 30 kr.

ny-, gége-, ajk-, szájpaddás-, nyeldeklőhangok nem jelenkorunk vívmányai, akkor is ép úgy megvoltak, csak hogy az énekművészet e „nagy alakjairól” nem írtak ily részletes bírálatokat, nem elemezték hangszálagaik fekvését, helyzetét a különböző műprodukciók alatt s így csak az általános vélemény maradt meg róluk, hogy: „azok voltak ám az énekesek!”

Pedig nem hisszük, hogy azon derék tenorista, ki számára Mozart a „Varázsfuvola”-ban, s Gluck „Orfeus”-ában kétvonalas d-ket írt, oly minden hibától menten, a szöveg tiszta kiejtésével szorított torokhang nélkül adta volna ki ezt a szédületes magasságú hangot. A h' c" cis" d" már oly rétegek, ahol a beszéd valóban megszűnik, mert hisz s mindig természetellenes volt, hogy egy férfihangot oly magasságba csigázzanak föl, hol elveszti férfias jellegét.

Lehet, hogy egykor hozzászólunk még e figyelemreméltó füzet első részéhez, melyben az énektanítás, egyházi és világi karéneklés számos ferdeségeit behatólag, alapos megfigyelés alapján ostromozza. Mi csak második részére óhajtunk itt reflektálni, arra, mely operánkról szól. A megfigyelést és alaposságot itt sem lehet eltagadni, bár sok helyütt feltűnő hibákat követ el a kimagyarázásban. Sorra veszi itt Bartolucci kisaszszonytól Tallián úrig valamennyi énekesünket, nem feledkezvén meg még Kiss Dezső urról sem, kit Ney úrral együtt leginkább méltányol, és föl sorolja összes hibáikat s lehetőleg kevés előnyüket, annak bebizonyítására, mennyire gyarló lábón áll nálunk az énekművészet.

Becsüljük szerzőben, hogy nyílt sisakkal küzd, amit kimond, helyt áll érte saját nevével, egyéniségével. S ha sokban téved is, egy tanulság van mégis könyvében, melyért érdemes lesz énekeseinknek e kis füzetet szorgalmasan olvasniok, az hogy a művésznek is folyvást kell tanulnia és haladnia. Nem elegendő csupán a szerződés szerint vállalt kötelezettségek teljesítése, saját érdekük is megkívánja a folytonos haladást. Vannak, fájdalom! oly tagjai is a színháznak, kik jelenleg is ép úgy énekelnek, játszanak, mint ezelőtt 5 – 10 – 12 esztendővel, midőn először szerződtek az intézethez. S ennek nem volna szabad megtörténnie, amely művész nem halad, az biztosan elmarad.

Ajánljuk a kis füzetet művészeink figyelmébe.

A külföld zenevilága.

(Saját levelezőinktől.)

I.

Amerika dalárünnepélye.

New - York, febr. 24.

A napokban került kezembe végre „Harmonia” 2-ik és 3-ik száma melyből láttam, hogy a lap programjába a dalárdák dolgai és ügyei is föl vannak véve. Bizonyára nem lesz érdektelen e rövid tudósítás akkor azon óriási dalárünnepélyről, mely e nemben legelső lesz Amerikában, s melynek színhelye az új világ legnagyobb városa, New-York lesz.

A „New-York Music Festival Association” élén Mr. Thomas áll, s az ünnepély a 7-ik ezred cimtertermében tartatik meg máj. 2-ától (kedd)

kezdve egész héten át. Az ünnepély négy esti s három délutáni előadásból fog állani, melyek, úgy a választott műdarabok változatosságát és szépségét, a karok erejét és tanultságát, mint a magánénekesek művészi képzettségét s a karnagyok kitűnőségét tekintve a legimpozansabb műelvezetek lesznek, miket e nemben produkálni lehet.

Amerika ezáltal akarja bebizonyítani azon állítás valótlanosságát, mintha a zeneművészet hanyatlanék úgy az ó- mint az új világban. Ha a Beethovenek nem is teremnek oly könnyen, de viszont ily előadást a Beethovenek kora nem ért még meg. El lehet képzelni mily hatással lesz ez ünnepély New-Yorkra. Mily tömérdek idegen fog idetódulni hogy részt vehessen az eddig hallatlan élvezetben mily óriási forgalom keletkezik azon rendes forgalom mellett, mely e világvárost ugyis páratlanná teszi.

A város legtekintélyesebb polgárai közül toborzá össze Thomas úr a bizottságot, mely előkészítsen mindent az ünnepélyre. Az ügy iránt oly érdeklődés mutatkozott, hogy az ünnepélynek nem épen jelentéktelen költségei már az első napok aláírásaiból fedezhetők lettek. Ami pedig a szellemi sikert illeti, erre nézve elég kezesség a szomszéd városok részvételenek bejelentése, melyek dalegyletei közül kevesen akarnak elmaradni e hatalmas ünnepélyről.

Főerejét ez ünnepi előadásoknak két nagy társulat képezi; egyik az itteni karének egyesület, másik a brooklyni philharmonikus társulat, ezek karnagya Mr. Thomas; hozzájuk járulnak: a bostoni Haydn és Händel egyesület a philadelphiai Cecilia-társulat a baltimorei Oratorium-egylet, a worcesteri dalárszövetség, melyek mind együttvéve 3200 kitűnő zenészként hangot adnak.

E hatalmas énekkarnak megfelelő zenekart 300 egyénből állítanak össze, New-York, Cincinnati, Chicago, Philadelphia és Boston legjelesebb zenészeiből kiválogatva. A cimenteremben egy óriási orgonát épít ez alkalomra Hilborn L. Roosevelttel s e hangszeren Mr. Dudley Buck fog játszani.

Magánénekekre eddig a következőket nyerték meg: Materna Amália asszonyt, kit önök bizonyára jobban ismernek Cary Louise Anna, Osgood E. Aline, Wynant Emilia úrhölgyeket Candidus tenoristát, Toedt Tivadar Whitney Myron, Henschel György urat, kikén kívül még másokkal is alkudoznak.

Ami a műsort illeti, nagyjából ez is össze van állítva, s magában foglalja Beethoven „Missa Solemnis“-ét, Händeltől a „Zsidók Egyiptomban“ és a „Jubilate“ című műveket. Bachnak egyik kántátéját Berlioztól „Trója elesté“-t, s Wagner „Götterdämmerung“-jából a zárjeleneteket, melyekben Materna lesz Brunhild. A délutáni előadások hangversenyek számára tartattak fenn, ezek műsora még nincs meghatározva. Egyébként minden mozzanatról fogom tudósítani a „Harmonia“ t. olvasóit annak idejében.

Theodorovics Béla.

II.

„Parsifal“ előkészületei.

Bayreuth márc. 14.

A napokban adják át Brückner testvérek, a bayreuthi Wagner-színház festői az utolsó díszleteket is, melyek Wagner legújabb remeke, a nyá-

ron előadandó „Parsifal” előadásához szükségesek. S ezzel igen nagy része a szükséges kellékeknek be lesz fejezve. A derék művészekre mindenestre nagy feladat várt, midőn Wagner képzelőt hetségének képekben megtestesítésére vállalkoztak. Segített azonban nekik Wagnernek egy igen becsült és kedvelt barátja Joukovszky, orosz festész, kit a „Parsifal” költője két év előtt ösmert meg Rómában. Joukovszky a híres Lenbach tanítványa s maga is kiváló t hetségü művész. Az ösmeretség a két kitűnő szílem között csakhamar kölcsönös megértéssé fejlődött. Joukovszky belevonatott a mester gondolatvilágába s a vége az lön, hogy otthagya frankfurti lakását és Bayreuthba költözött át.

Azon eszményi tájképek szolgáltak tehát a coburgi Brückner testvéreknek mintául, melyeket Joukovszky műtermében láttam. A szerény művész azonban határozottan tiltakozott azon föltvés ellen, mintha a coburgi két derék művész egyszerű másolója és nagyban kivitelét csökölöje lenne az ő vázlatainak. „Sőt ellenkezőleg” mondá, e képek a kivitelben tömérdek és igen lényeges változást szenvedtek, s volt alkalmam meggyőződni, hogy e változások által tetemesen jobbakká váltak. S azonkívül mily genialitás kell ahhoz, hogy ez egy lapra festett képet megelevenítsék darabokra széttagolva s uj meg uj találmányokkal hozva ki azon hatást mely szükséges!

Annyi bizonyos, hogy a diszletfestés remekeit fogják a „Parsifal” idei látogatói élvezhetni. Ott van első sorban a Szent Grál vára előtti eszményi erdő, kilátással a tengerre. E szín átváltozik később vándor díszletté midőn Parsifal és Gurnemanz haladását akarja a szerző festeni. Északi Spanyolország partvidéki haladnak át szemünk előtt, majd barlangokon és földalatti menetekben bujkálunk keresztül hősiünkkel, míg végre a Grál várának hatalmas nagytermébe érünk Titokzatos homály ömlik el e három hajóól kúposodó nagy márványteremben. (a lovagok imaháza), a kupolából szűrődik át a világosság énk és harangszó hallatszik. E diszlethez tartozik a Szent Grál edény is, melyet villanyos lámpa világít meg belül s mely szintén Joukovszky rajza szerint készült.

Ez azonban még mind semmi a II. felvonás díszleteihez képest. Klingsor varázsló palotájának bejáratát látjuk ott először, ez aztán kitárul és a varázskert teljes pompája foglalja el az egész színpadot teljes mélységében. A buja virágpompa a fény és szín s a tündérvár teraszának festése valóban megittasítják a néző érzékeit. A virágbokrok közül bujnak elő a virágtündérek, kiknek ruházatán sokáig törte Joukovszky a fejét. Wagner mester mindent ami a jelenlegi balletjelmezekre emlékeztet, gondosan kerülendőnek jelölt ki. A szín azonban hirtelen újra átváltozik s a buja virágtenyészet helyett kiszáradt szomorú magány tűnik szemeink elé.

A III. felvonást kiváló költészettel akarta Joukovszky megalkotni s ha Brücknerék ugy készítik meg a díszletet, amint az ő tervezetét láttam, bizonyára a legremekebb élőkép lesz, mely színpadon képzelhető. Erdős ligetet szel keresztül egy csörgedező forrás; nagy tölgyfa alkotja balról a Gurnemanz remetelakát. Ujra vándordíszletek lépnek föl itt s Parsifal visszaérkezik ezek nyomán a Grál várába, hol végjelenetül a lábmosás és Jézus utolsó vacsorájának képlete látható rejtélyes fénybe vonva s a nézőt apotheozisként az égi tív mysteriumai közé emelve.

Ez az előadásnak látható része. A hallható gyanithatólag meg fog

ennek felelni. Jelenleg Humperding karmester a karokat tanítja be egy sereg énekesnek és műkedvelőnek. A többi majd magától jó.

A jövő hó elején ül össze az elszállásoló bizottság Ullrich, törvényhatósági titkár elnöklete alatt. Bizonyos, hogy roppant tömeg fog idecsődülni s a miatt soknak fog a feje fönni, hogy hova helyezték el őket. Új hotelek építtettek és építtetnek jelenleg is, az egész város tevékenységben van, s látszik, hogy az összes tevékenység központja a „Parsifal“.

A színházi tűzveszély ellen biztosításul a színház előtt hatalmas nagy szökőkút áll, mely magában foglalja a biztosító készüléket is, azon esetre, ha csakugyan tűz ütne ki. Addig azonban egyszerű díszítése a színházat körül fogó nagy parknak és sétánynak

B. L.

T Á R C A.

Bülow híres zenekara.

Drezda márc. 20

Bülow János, a hírneves Beethovenmagyarázó, kinek tárgyiasságát ép annyit halljuk magasztalni mint „szörszálhasogató“ bölcsekedését gáncsolni, a múlt héten két hangversenyt rendezett meiningeni zenekarával Drezdában, a Gewerbehaus nagy termében, bizonyára nem a fölületes, divatból járó közönség kedvére való műsorral, mert az „Egmont“ és első „Leonora“ nyitányokon s egy fűvő hangszerekre irt „Rondo“-n kívül két szimfonia, az első és a hatodik állottak a programmon. De Németország csak kevés oly zenészszel dicsekedhetik, aki aludni, fecsegni vagy öltözékeit fitogtatni jár a hangversenyekre és ha volna is a fecsegők fájából azok sokkal inkább ismerik Bülow leplezetlen őszinteségét, semhogy inkább otthon ne maradnának! Innen magyarázható tehát, hogy a „borzasztóan klasszikus“ műsor dacára zsufolásig telt meg a sajátos terem, mely ép oly hosszú mint a milyen széles, három oldalon magas karzattal s igen magas emelvén nyel a zenekar számára, de jótékonyan nélkülözi a légvonatot, az összekötözött, szűk ülőhelyeket, meg a szertecsapongó, vizsgálhangos akusztikát, mely a budapesti közönséget, sajnos, megfelelő hangversenyterem hiányában, évenként annyiszor ejti kétségbe!

Pedig a hírek, melyek Bülow jöttét megelőzték, s az ellenszenv melylyel a drezdaiak egy második „állítólag“ mintaszerű zenekar betolakodását fogadták, nem valának jó előjelei a Beethoven-estélyek sikerének. A drezdai udvari operaszínház zenekara méltán örvend kiváló hírnévnek, mert úgy tagjainak száma és jeles képzettsége, mint a hangszerek kitűsége — csaknem kivétel nélkül jó, régi mesterektől valók és tekintélyes pénzértéket képviselnek — párosulva az öszjáték ritka tökélyével, az előadás finom diskret árnyalásával, valóban első helyre emelik azt, s ha Wüllner vagy Schuch karmesterek nem is közelítik meg Bülowot a zenekar-igazgatás genialitásában, bizonyára szép sikert érnenek el ők is Beethoven műveivel. Mit keres tehát itt a törpe meiningeni társaság, olcsó, silány hangszereivel? — Ez volt kifejezése a drezdai zenevilág benyomá-

sainak. De Bülow nem törődik a közönség kételyeivel — feltéve, hogy azok hangosan nem nyilvánulnak, -- mert hiszen ő nem hatást vadászni, hanem Beethovent interpretálni jött Drezdába, s kielégíteni a meiningeni hercegi Maecenás dicsvágyát, ki most már nemcsak a szó, hanem a hangművészet eszményi tökéletesítésére is törekszik, nagy áldozatok árán hirdetvén igéjét az egész mívelt világon.

Hogy e célra mily szerencsés választást tőn a nagyherceg Bülow személyében, azt mindenki belátja, a ki valaha érintkezett e művészszel s őt dirigálni látta.

Bülow szellemes, heves véralkatú művészi egyéniség, ki pillangó módjára repdes ugyan az újabb kor műtermékei fölött és csapongó szeszélyességében gyakran oda vonzódik s ott pihen meg, a hol a komoly higgadt zenész talán mesterkéeltséget sőt izléstelenséget találna, de szíve mélyében a klasszikai kor remekműveihez jellemének egész szilárdságával, hitével és meggyőződésével ragaszkodik, azokhoz mindig visszatér, mert szereti, tiszteli, bámulja őket lángoló lelke egész hevével s mert azokon kívül csak játéknak, hiú törekvésnek tekint mindent amit emberi fantázia létrehozhat. Rendkívüli éles, kritikus észlelő, ki behatolt eszményeinek legtitkosabb rejtekébe s onnan aknázott fényvel világítja meg a szemünk előtt fekvő, de eddig alig ismert kincseket. Mint karmester kérlelhetetlen zsarnok, ki vasszigorral követeli a magáéhoz hasonló önfeláldozást, lelkesülést odaadást zenekara minden egyes tagjától, és szenvedélyes, de az illető zeneköltő szellemét méltóságát soha nem sértő nemes tüzzel összetartja, idomítja, vezeti, magával ragadja a közreműködőket.

A mi Beethovent illeti, nyílt kérdés marad, vajon nem lépi-e át Bülow a jogosult határokat akkor, midőn a mester műveit úgy szolván vegyi elemekre bontja fel, s ezek mindegyikére újjal mutat rá azért, hogy az egyszerűségében mindenkor oly nagy, a töprenkedő mesterkéeltségtől oly idegen szellem valóját magyarázgassa. De bármennyire megoszolják is e részben a bírálók véleménye akkor, midőn Bülowról, a zongoraművészről vagy a klasszikus művek kiadójáról, kommentátoráról van szó, s midőn talán inkább érheti őt annak a túlzásnak vádja, melyet nagy vetélytársa, Rubinstein „Düftelei“-nak nevez: nem lehet tagadni, hogy Beethovennek — korához mérve komplikált — hangszeres zenéje még egynémely érdekes titkot rejt magában, melynek felismerése elvonatkozik a legtöbb zenész figyelmétől, s a melyet fölfedezni nem csak jogosult, de érdem is. Itt tehát teljesen indokoltnak és helyes irányúnak tartjuk Bülow működését, bár nem érthetünk vele egyet a kivétel némely részleteiben, melyeket elemezni csak a hallott műveknél is, messzire vezetne. Egyebek között merésznek tűnnek fel előttünk amaz önkényes nyugpontok, caesurák, melyekkel Bülow például a pastorál szimfonia második és utolsó tételében (jelenet a pataknál és a pásztorok éneke vihar után) az egyes dallamokat elválasztja, mintegy szétszaggatja Beethovennek még utolsó korszakbeli szerzeményeiben is, melyek az újabb zeneirány formai szabadságának csiráját rejtik magukban, jellemző vonás amaz utólérhetetlen fogékonyság, amaz természetes logikai összefüggés, kerekdedség, melynek megszakítását semmi sem indokolhatja, legkevésbé a mester képzelt intenciója, mert hiszen például a 9-ik szimfónia zártétele elég tanuságot tesz arról, hogy az időmérték és

a szünetek szeszélyes változtatásait nagyon is határozottan ki tudta Beethoven jelölni ha akarta.

Ellenben valódi gyönyörűséggel hallottuk az első szimfóniát, melyről rendszerint bizonyos kicsinyléssel szólnak a zenészek, illendőnek találván a „kilencedik“ iránti lelkesedésüket az „első“-vel szemközt oly arány szerint leszállítani, milyenben az opus-számok — 125 és 21 — állanak egymáshoz. Pedig mennyi kedves naivitás rejlik ebben az „első“-ben. Mintha a nagy Mozartnak átszellemült képe lebegne szemünk előtt, nagyobb utódjának dicsfényében. A különböző hangszer-csoportoknak mennyi érdekes enyelgő párbeszédét hozza itt napvilágra Bülow, kiemelve mindent a mi kiemelendő s tapintatosan háttérbe állítva mindazt, a mi másodrendű. Az árnyalás lelkiismeretes hűsége, a dallamok hangulatához mért klasszikus hangsúlyos és, melynek kedvéért mindig nagy figyelemmel, óvatossággal, és legtöbbször szerencsésen választja s különbözteti meg a tempókat, — mindez valóban meglepő új benyomást tön, s a pastorale vihar-jelenete oly megrendítő hatással volt a minőt e tétel hallatára még nem éreztünk. A modern hangszerelés immár oly furfangos eszközökkel s mindenek fölött a tökéletesült réz fúvó hangszerek oly hangzónével rendelkezik, melyek a „viharok“ borzalmainak ecsetelésére bizonyára alkalmasabbak, mint a kürtök és trombiták u n természetes hangjai, melyeket a régiek, a diszsonancia elkerülése végett bizonyos félenkséggel használtak. Akár Liszt „prelude -jeit vagy „Krisztus“ oratoriumának „Tristis est anima mea“ tételét tekintjük, mely szintén dúló harcát ábrázolja a lélek gyötrelmeinek, akár pedig „Dante“-ről nem is szólva, a „Walkürök“ bevezetését, vagy a „Walkür lovaglást“ halljuk: a technika oly hatalmával állunk szemben a melyhez képest a mult század zenészeinek hasonló értelmű kifakadásai csak gyenge szárnypróbálgatásként tűnnek fel.

És mégis mit teremtett e részben Beethoven lángesze a korlátolt eszközökkel! mennyivel előzte meg korát e tekintetben is! Bámulattal láttuk ezt Bülow mesteri kommentárjában.

A meiningeni zenekar nem tagjainak száma hanem egységes működése által kényszerít tiszteletre. Nyolc első, ugyanannyi második hegedű hat mély hegedű, melyek között Bülow időnkint a már elfeledett hét húros „Viola d'amour“-t is visszahelyezi régi jogaiba négy gordonka és öt gordon, utóbbiak öt húrral, melyek legmélyebbike Beethoven vezérkönyvének megfelelőleg, (az imént említett 6-ik szimfóniában) a contra C alsó 8-át hangoztatja; ezek képezik a vonós zenekart; a fúvók szokásos módon kettenként, illetőleg négyenként csoportosítvák; a laikus által oly kevésre becsült üt-dobok melyeknek azonban Berlioz Liszt és Wagner méltán nagy jelentőséget tulajdonítanak úgy a hangszerek jelessége, mint a kezelés tökélye által tűnnek ki Bülow zenekarában. A hegedűsök állva játszanak, a mi a nyirettyű szabad erőteljes vezetésére nem csekély befolyással van, sőt állítólag kevésbé is fárasztja a zenészt, mint ha ülő helyzetben hegedül.

Hogy a jeles karmester tisztán emlékezet után igazgatja zenekarát, az magától értetik; de bámulatra indít az a subtilis gond és figyelem, melyben a zenemű minden legkisebb részletét, árnyalatát részesíti, s melylyel felfogását a félnapokat igénybe vevő próbák alatt zenekarába mintegy

belélehelni törekszik. A szigorú együtt-játszás, főleg a kezdetek vagy egyes akkordok praeciziója tekintetében valódi csodákat mível. Ezek — megfigyelésünk szerint — a karmesteri pálcának nem közvetlenül leütésére (amint általában szokás) hanem egy bizonyos gyakorlat által megállapított idővel későbbben, mintegy másodperccel utóbb szállalnak meg. s ez a másodperc annyira átment már a zenészek vérebe, hogy előnyös hatása csalhatatlan.

Mind az, amit a meiningiekről elősoroltunk kétségkívül hathatós eszköz arra, hogy szövényes zenekari műveket finom átlátszó kidolgozással állíthassanak elének; de hogy a klasszikusok magyarázatába ily klasszikus szellemet öntenek hogy Bethoven titkait ily nemes egyszerűséggel s minden affektációtól ment méltósággal leplezik le előttünk: ezért kizárólag Bülowot illeti az elismerés. A már említett különbségek, vagy jóhiszemű tévedések dacára is melyek fölött egyébiránt megengedjük, vitázni lehet, maradandó érdemeket szerzett magának midőn önfeláldozó buzgalommal és rendíthetetlen akarattal apostolává szegődik a régi jelesek ismertetésének, terjesztésének s ekként bajnokává az ingatag zeneizlés nemesbítésének.

Mondanunk sem szükséges, hogy a különben hideg vérű szász közönség zajos tapsokban részesíté az élvezetes előadást s elragadtatással kiáltott fel: „Bülow meiningeni zenekara valóban egy hajszállal sem rosszabb a drezdaiénál!“

— gh.*)

„Még egy nagy magyar.“

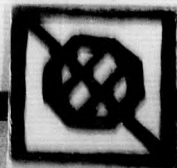
— Klein Miksa szobrász. —

Azok a zajos budapesti és munkácsi napok, a melyeknek hőse a Krisztus-kép szerzője volt, sajátságos eredményt szültek külföldön és főleg Németországban. Sajátságos bizony, mert Németország, a mely eddig minden tehetséget, minden nagy embert a tudomány, irodalom és művészet terén magának reklamált, most egyszerre a német nevű, de magyar származású Klein Miksát „magyar művésznek“, „magyar mesternek“ ismeri el.

Pietsch Lajos, a neves berlini műtész „Még egy nagy magyar“ címen hosszabb cikket ír Klein Miksáról, kinek fényes tehetsége csak két évvel ezelőtt tünt föl. Az érdekes cikk kivonatban így hangzik:

Oly diadalok, a melyeneket Munkácsynak hazájában készítettek, a mi időnkben Thorwaldsen koppenhágai diadalai óta, alig jutottak valamely országban egy más művésznek osztályrészül. Ezek bizonyosan fényes és dicséretes bizonyoságot tesznek a magyarok erős nemzetiségi érzéséről. De egyszersmind még egy bizonyos más hatalom hatásáról, a melynek nem kevésbé volt része ama diadalokban, mint a budapesti társaság műszeretetésének és műértelmének. Ez a hatalom a párisi sajtó „Az európai délkelet franciái“ természetesen nagyon fogékonyak a párisi

*) E rendkívül érdekes közlemény ugyanazon kitűnő tollból származott, melyből mult számunkban „Hagbarth és Signe“ ismertetését közöltük. A „Föv. Lapok“ szerkesztőjének szívesességéből hoztuk ezt egyidejűleg vele.

befolyásokra. Ezét teljes szivemből kívánom a szobrászat ama fiatal mesterének, a ki most Berlin műértőinek legjogosultabb bámulatát kelti föl hogy ő is minél előbb Párisban részesüljön a dicsőség keresztségében. Ez ifju mester neve Klein Miksa, a ki 1847-ben mint szegény néptanító fia született Gönczön.

A szerencse ennek a ritka tehetségű művésznek bölcsőjétől kezdve máig nem igen kedvezett. Tizenkét éves korában elveszté atyját. Rokonai tekintet nélkül a fiu hajlamaira egy óráshoz adták inas ak, a hol öt évet töltött. Lelkének alkotási vágyát azonban nem fojthatta el ez az öt év. Tanoncéveinek leteltével Budapestre ment, a hol Szantház szobrász műtermében nyert alkalmazást. A berlini szobrásziskola hire azonban, miután Budapesten elsajátította a legszükségesebb technikai tudást, a porosz főváosba csalta. Itt az akademiában remélte művészi kiképeztetését nyerhetni. Az egyedül álló, minden segítséget nélkülöző fiatal ember szegénysége meghiusítani látszék tervét. A pusztá megélhetésért küzdve, lelkében pedig kétségek között harcolva, tehetsége, jövője iránt, folytonos vándoréletet élt. Így ment el Drezdába, Bécsbe, Münchenbe és Rómába hogy a hetvenes évek második felében ismét visszatérjen Berlinbe.

Az újabb művészek között ekkor a Klein Miksa nevét gyakrabban lehetett hallani, még pedig bizonyos tiszteletteljes csodálattal. A közönség előtt azonban ismeretlen maradt egész az 1879-ki nagy akadémiai kiállításig. Ekkor jelent meg azon műve mely a kiállítás megnyitójának napján, egyszerre nagy művészsze tette őt: „A Germán a római cirkuszban.” Számos nélkülözések, küzdelmek és áldozatok között készítette el a szegény szobrász az óriási modelt. Nyomora azonban nem birt befolyást gyakorolni teremtő képzeletének merészségére és alakító erejének nagyságára. Klein e művével amaz irány hívének vallotta magát, a melynek Begasz Reinhold volt az úttörője. Nála is a koncepció nagyságával következetes realizmus párosul az eleven formák mintázásánál. Az alakok, a melyeket mintáz, elfelejtetik a holt anyagot, az agyagot, a hideg gipszet, a kemény ércet

Óriás szoboresoportozatának tárgyát egy a cirkuszban oroszlánál való küzdelemre ítélt fogoly-germánt ábrázol. Meztelenül és fegyverek nélkül kell neki megállnia az egyenetlen harcot. Az óriás alak hatalmas karjaival úgy átöleli vérszomjas ellenfelét, hogy azt megfojtani látszik. E mellett az átölelés oly ügyes, hogy az oroszlának szinte lehetlenné van téve ellenét karmaival széttépni. E küzdelemben mindketten a földre estek. A germán azonban még nincs legyözve, erősen tartja magát szinte garottirozza az oroszánt és néző nem kételkedik az ember győzelmében. A művész bámulatos módon érte el azt, hogy a látszólag lehetlenné hibe-tővé tegye.

Habár ez alkotás eredménye egyelőre plátói is volt a mennyiben a művész nem kapott megbízást mintájának maradandó anyagban való megörökítése, jövőjére nézve mégis elhatározó lön. Ennek következtében kisebb megbízásokat kapott, a melyek őt legalább a legnagyobb szükség-től mentették meg. Az öt szimbolikus relief az új „trónörökös“ hidon az ő műve. Egy más pályázatnál pedig elnyerte az első díjat. A mit így szerzett, azt mind arra fordítá, hogy nagy szoboresoportozatát bronzba ön-

tesse. Így aztán tavál újra megjelent a berlini műtárlaton és újra felkölté a bámulatot. A remekmű azonban még mindig vár vevőre.

De Klein azért nem csüggedt el és a helyett hogy pihenne babérjain ezalatt egy újabb még nagyszerűbb művet fejezett be, a melyről meg vagyok győződve, hogy az ifju magyar mestert a jelenkor és minden nemzetek legelső szobrászainak sorába emeli. Szelleme és érzéke a hatalmas és fönséges felé irányul. Ő nem törekszik ama külső kecsesség után, melylyel leghamarabb és legbiztosabban lehet megnyerni a tömeget.

A mit legujabban teremtett, az megrázó hatalmú tragikai költészet. Egy harcos a ki a világhódító Róma legiói ellen küzdött, miután az utolsó döntő harcban minden elveszett, nejét sem akarja a győzők vad vágyainak áldozatául hagyni, s így szeretett nejét és önmagát meg akarja ölni széles kardjával. A férj jobbójával gyöngéden öleli át nejét. E kéz ujjai a pompás nőalak vállain nyugosznak. és az akarat ereje olvadni kezd a hős ércszívében. Nem bírja azt, a mit akart. Elhagyja az erő, hogy acélját belemártsa a hozzá simuló gyöngéd, viruló női testbe. Le nem írható hősi tragikai pathosz van ebben a csoportban. A portraitszobrászat műremekéről, (Manteuffel tábornagy mellszobra, melyet Klein a német kormány megbízásából Strassburgban mintázott) és legmerészebb koncepciójáról mely még az agyagvázlat stádiumában van — jelképes ábrázolása az emberi harcnak a létért, 30—40 teljes alakkal — most nem szólhatok. Az utóbbi ép oly mély, mint formailag hatalmas alkotásnak egyedül lei ársára egy második nagy cikk volna szükséges.

Mozart premiére.

(„Szöktetés a szerájból.”)

Pár hónap mulva, ez év nyarán lesz épen száz esztendeje, hogy Mozart megteremté a „Szöktetés a szerájból” című dalművét. Mindenki tudja, mily körülmények között történt ez, mint nyerte hozzá a szöveget a halhatatlan remekíró magától II. József császártól és bizonyára senkinek nem jutott eszébe e császári szöveget még csak ügyesnek is nevezni.

A „szöktetés” zenéjében Mozart átlépett azon térre, mely neki annyi dicsőséget s végül halhatatlanságot termelt. A vig dalmű kecses enyelgése szólalnak meg e művében, előre sejtetvén a később következő „varázsfuvolá”-t, „Don Juan”-t és „Figaro lakodalmát”, melyekkel Mozart a or csucsára hágott, hogy a kilenc szimfonia megteremtőjével osztozzék a halhatatlanságban. A „szöktetés” minden ízében magán hordja a Mozart-zene jellemvonásait. Nyitánya, melyet külön is szokás nagyobb hangversenyeken előadni, üde színekből összeállított gyorsütemű hangfestmény, melybe úgy, mint az egész dalműbe sok szerencsével van beleillesztve a török zenei motívumok egész halmaza. Olyanok fordulnak elő Ozmin énekrészeiben, és főleg a II. felvonás előtt játszott „török induló”-ban, melyet azonban Pascal Prosper szerencsétlen hangszerelése megrabolt sok szépségétől.

A dalmű két kiválóan hálás szerepet nyújt: Constancenak nagy koloratur-áriákat és Blondának hasonlólag hangját és iskoláját ragyogtató dallamokat. A zene ékítésekkel van még mindenütt tele aggatva olasz

módra, a cél mégmindig inkább az énekesnő brilliroztatása mint a valódi lelkiállapot kifejezése. Nem csoda ha a Constance két nagy bravouráriája egészen úgy hat, mintha betét volna s nem szerves része a darabnak. *Wilt né* asszony e két áriát csakugyan drámai felfogással énekelte ami még jobban kirítt a vidor. bájos játékoopera zenekeretéből.

A többi kiváló szám közül itt csak néhányat emelünk ki: ilyen a II. felvonásbeli nagy négyes mely a két szerelmes pár enyelgését kitűnő modorban jellemzi s pár ellenpontozati kidolgozású részt is foglal magában; *Blonda* I. felvonásbeli igéző dala melyet *Nádayné* asszony kedvéért g durba transponáltak, utána *Blonda* és *Ozmin* kettőse. *Belmont* hősi áriája, *Pedrillo* kecses ébresztő dala a valamikor népdalszerű népszerűségnek örvendett *Bachus* dal az I. felvonás fináléját képező tercett. stb.

A színház igazgatósága mindenestre helyesen cselekedett, midőn a műsort e hó 21-én egy új Mozart-dalművel szaporította. Az előadás azonban sok tekintetben kifogás alá eshetik. Művész inknek Mozart légköre egész szokatlan s azonkívül a kiosztás sem volt szerencsés. *Gassi* urnak koloratur-tenor szerep jutott, mely megboszulata magát tömör széles s ennélfogva nehézkes hangján. A mozarti frazírozást énekeseink igen elszokták: különben izléssel, csínnal énekeltek *Nádayné* asszony *Pauli* és *Ney* urak, a két főszereplőn kívül, kikről már megemlékeztünk.

Viola-Ibolya.

A nemzeti színház szerdai százesztendő opera-ujdonságát, a népszínházban *Lecocq* nyolcesztendő *Giroflé-Girofla*-ja követte ujdonsággyanánt. A milyen szívesen láttuk Mozart kedves víg dalművének felelevenítését, ép annyira örültünk azon, hogy *Evva* igazgató úr előszedi végre a könyvtár poros állványairól az operett irodalom régebbi termékeit. Nagyon kívánatos volna hogy az első lépés sikere arra buzdítsa hogy a megkezdett uton tovább haladjon. Van akárhány régebbi francia operett mely abban az időben keltett feltűnést a mikor még a fővárosnak nem volt állandó népszínháza. Ezeket a közönségnek csak kis része ismeri, de közöttük nem egy van mely minden bizomnyal megtöltené a népszínház pénztárát néhány estén s megmaradna a műsoron is.

A *Viola-Ibolya* e hó 22-én került színre tele ház előtt. A közönség jól mulatott a mese szövevényes bohóságain, a melyeket e helyütt csak röviden akarjuk vázolni.

Bolero, spanyol ültetvényesnek, a darab elején elrabolják *Viola* leányát, *Mourzouk*, mór tengerész menyasszonyát. A szülék féltükben el akarják titkolni ezt a vőlegény előtt és *Ibolya* leányukat, ki nagyon hasonlít nővérehez mondják *Violának*. Csakhogy *Ibolya* menyasszonya *Marasquin* nevű franciának és eszerint mikor esküvőre kerül a sor, kétszer esketik össze *Ibolyát*: egyszer mint *Violát* *Mourzoukkal*, másodsor mint *Ibolyát* *Marasquinnal*. Természetes, hogy ebből a biandriából nagy zavarok támadnak melynek az vet szerencsésen véget, hogy az elrablott *Viola* vissza kerül az atyai házhoz.

A mi az operett zenéjét illeti: a „*Giroflé-Girofla*“ megközelíti a „*Madame Angot*“-t. Az első felvonás couplet-i különösen azok a melyeket *Marasquin* és *Boléro* énekelnek, továbbá a *Giroflé-Girofla* keringő, a

„Hogy hasonlít nővérehez“ című sextett, a kalózok kara: a zenei gondolatok élénkségét úgy mint a hangszerelést illetőleg egyaránt kiválnak

A második felvonásban különösen a „Papa papa“ kezdetű ket-tős, továbbá a harisnyakötő dal, különösen pedig az eléggé népszerű punch-dal arattak tetszést.

A harmadik felvonásban a reggeli dal, továbbá a Marasquin és Ibolya szerelni duója, végre a mór dal, nézetük szerint a pa titura gyöngé, tűnnek ki leginkább.

Az előadás közepeszerű volt Blaháné (Viola-Ibolya) mint mindig, most is igen kedvesen játszott ugyan csakhogy látszott rajta, hogy nincs igazán elemében Soly mossy (Mourzouk) és Kápolnay (Marasquin) urak megtették kötelességeiket. Bolero szerepében Ujvári helyett inkább Kassait szerettük volna látni Csatai Zsófi k. a. (Aurora) játé-kának csak elismeréssel adózhatunk

Az új diszletek és jelmezek kifogástalanul csinosak

B. S.

T. olvasóinkhoz!

Jelen számunkhoz csatolva megy szét t. előfizetőink számára Palotásy Gyula „Athléta csárdása“, lapunk második zeneműmellékletéül. E táncdarab volt egyike a farsangi idény legkedveltebb szerzeményeinek, s kiállítás is ajánla-tos. Az eddig adott két zeneműmelléklet bolti ára 1 frt 60 kr. s ebből is láthatja e szives olvasó. hogy a kialakuló cég nagyobb áldozatokra is képes lapunk közönségéért.

ZENE.

* Zichy Géza gróf rendkívül hódít Németországban. Mint nekünk Dre-zdából írják, a gróf ott e hó 20-án lépett föl az osztrák-magyar követség meghívására. S ezzel be is szándékozta fejezni hangverseny körútját, hogy „Zách Klára“ című dal művét bevégezhesse. Ezenkívül egy új füzet dal jelenik meg tőle nemsokára s egy új költői elbeszélés. A genialis művész-főúr még egy nagyobb szabású misén is dolgozik, melyet a kik hallottak, nagyon dí-csérnek. Juniusban Londonba megy, a wa-lesi hereeg meghívása folytán, hogy ott ne-hány jótékony célú hangversenyen részt vegyen.

* Hegyesi Lajos gondolkamű-vész hazánkfia, ki több éven át a világhírű florenci vonó-négyes társulat tagja volt, nem-rég Bécsben hangversenyzett nagy sikerrel. A bécsi kritika egyhangulag dicséri nemes bangját, utólérhetlen technikáját, s figye-lemreméltó zeneszerzői tehetségét. Ezen jeles gondolkaművész is egyike azon művé-szeinknek, kik nemesak szájjal, hanem szív-ben, lélekkel jó hazafiak, s ezen ragaszkodá-suk jutalmául külföldön kénytelenek nomád életet folytatni, mert ide haza ninesen szá-mukra hely; ide haza az idegen ajkú az úr.

* Aggházy Károly jövő hó 13-án hangversenyt ad a fővárosi vígadó kis ter-mében. Kizárólag saját szerzeményeit fogja játszani, ezek között egy „Szonata“ zongora és hegedőre.

* Cigányzenekara in k az idén valóságos szerződöttesi ostromnak vannak ki-téve. Társulatunk igazgatóságához már több ajánlat érkezett külföldről. Triest és Bor-deauxban a nyáron nemzeti kiállítások lesz-nek, mindkét helyen derék népzene-szeink fogják terjeszteni a magyar dal hatalmát.

* Richter János karnagy az idén ötödször indul Londonba, hogy ott a „St. James Hall“ phillharmonikus hangversenye-keket dirigálja. Az egész Cyklus 9 hangver-senyt fog tartalmazni. Előadásra kerülnek Beethoven összes szimfoniái, azonkívül Beet-hoven „Missa Solemnis“ Brahms német és Liszt esztergomi miséje s nagyon természetesen Wagner operáiból részletek.

* Zenészeti matinéék. A fl-lharmonikusok elhatározták, hogy a jövő ősz-szel kisebb zenekarral, a nagy hangverse-nyeken kívül, leszállított belépti díjjal mati-néeket fognak rendezni. Ez alkalommal új és eredeti szerzeményeket is be fognak mu-tatni.

* **M a d r i d b a n** múlt vasárnap nyílt meg a tavaszi zeneivad. A „Sociedad de Conciertos“ társulat nyitotta meg az első philharmonikus hangversenynyel. Előadásra kerültek Bspí „Spanyol Szerenádja“. Massenot „Phädra“ nyitánya és Meyerbeer fátylatánc. Azonkívül Jézus Monasztério nevű spanyol hegedű virtuoz gyönyörködtette a hallgatóságot játékával.

* **L i s z t F e r e n c e** a jövő hó elejéig marad körünkben. A husvétülnnepeket megelőző nagyhétén tér vissza Weimarba, nyári tartózkodási helyére. Elutazása előtt folyó hó 26-án este 8 órakor zenészetü estélyt fog tartani a zeneakadémia dísztermében, mely alkalommal az akadémia legkiválóbb zongorizói fognak közreműködni. Ez estély műsora: I. szakasz. I. „Praeludium és Fuga“ (E-moll) Händel F. Gy. M a y e r Gyula. 2. „Szónáta“ (Les adieux ; L'absence ; Le Retour :)

Beethoven L. N o b l Irén. 3. „Ballada“ (E-moll) Chopin Fr. G r ü n n Ilona. 4. „Ábránd-képek“ (Fantasiebilder) Volkmann R. M a y e r Gyula. 5. „Etude“ Rubinstein A. K o d e r l e Róza. 6. „Scherzo“ (a d-moll symphoniából) Weisz József. Két zongorán : N o b l Irén és W e i s z József. II. szakasz. 7. „Szónáta“ (magyar irályban és egy tételben) Gobbi H. H e g y e i Géza. 8. a) „Novelette“ Schumann R. b) „Etude“ (A-moll) Chopin Fr. B a u h o l z o r Julia. 9. „Tündértánc“ (Elfenreigen) Heymann K. M a y Ida. 10. „Éji-kép“ (Nocturne no 2. „Dalmok esajkás“ Abrányi K. K r i v á c s y Ilona. 11. a) „Etude“ Paganini. b) „Tarantelle“ Durgomirszky. K r a u t w a l d Josepha. 12. „Változatok“ Beethoven egy themája felett Saint-Saëns. Két zongorára : R a u s c h Károly és G o s z t o n y i Béla.

A szinfalak világából.

¶ **A z a k a d e m i a T e l e k i** pályázata foglalkoztatja még jelenleg is irodalmi körünket. Az aránylag legjobb „Theodora“ című tragoediának ítéltek azt a 100 db. aranyat az ismert 129. §. alkalmazásával. Szerzője azonban még maig sem jelentkezett. A többi, több-kevesebb díszrettel kiemelt darab szerzője már mind közudomású : Horovitz kaplán, Prém József, Koroda Pál stbiek személyében.

¶ **B o r i t o** „Mefisztofele“-jét e hó 14-én adta elő a bécsi udvari dalmű színház. Az előadást a dalmű értékét illetőleg szétágazók a vélemények, a zeneirők legnagyobb része határozottan elítéli.

¶ **M i h a l o v i c h Ö d ö n t ö l** a „Hagbart és Signe“ diadalmas szerzőjétől a drezdai színház a siker után azonnal elfogadta ujjonnan befejezett második dalművét. Ennek címe : „Wieland a kovács“. szövegét W a g n e r Richard írta.

¶ **A n e m z e t i s z i n h á z b ó l.** Wiltné asszony a jövő héten, kedden „Lohengrin“-ben lép fel. Szombaton Mozart kitűnő nagy operáját „Don Juan“-t elevenítik fel, Donna Anna szerepében Wiltné asszonynyal. Donna Elvira szerepét Behrné Nittinger Irma asszony fogja énekelni, kinek eddig elődei által nem énekelt részeket helyeztek vissza szerepébe. Don Ottavio Gassi lesz (eddig Pauli). A későbbi előadásokon a Komthur szerepét Neytől Szendrői Lajos, a nemz. színház széphangú fiatal basszistája veszi át. Ohajtjuk, hogy ő is Ney nyomdokain haladjon, aki tudvalevőleg e szerepben tűnt fel először, midőn kísérletül neki osztották ki. A darabon nálunk több változtatást eszközölnek,

így a prózai részeket recitativokkal helyettesítik s a partitúrába több eddig kihagyott szép részletet felvesznek. Az opera tagjai most kizárólag Boito „Mefisztofelesz“-ét tanulják ; naponkint tartanak belőle próbákat ugy, hogy a darab a kitűzött határidőben, april végén okvetlenül színre fog kerülni. A drámai tagok Dumás „Bagdadi hercegnő“-jére készülnek.

¶ **A b e r l i n i k i r.** dalműszínházban múlt héten Gluck „Alceszte“ operája került színre nagy hatással. A cím-szerepeket V o g g e n h u b e r V. asszony énekelte, ki magyar születésű s sok éven át nemz. színházunk tagja volt.

¶ **B o i t o** „Mefisztofelesz“-ének előadása a nemzeti színházban április hó végére van kitűzve. Fausztot Perotti fogja énekelni — olaszul és minthogy Perotti ur már májusban, a Wilt-idény befejeztével, szabadságra megy, a szerepet azonnal Gassi veszi át tőle. Mefisztofelesz bécsi első előadásán Káldy Gyula operai rendező és a nemzeti színház több tagja fenn voltak a darab és az előadás tanulmányozása végett.

¶ **A n e m e t s z i n h á z r a** mostanában rossz esillagok járnak. Csak akkor te-lik meg a nézőtér néhány estére, ha valamelyik híresebb bécsi vendég szerepel ott ; máskor üres padok előtt játszik Müller Róbert gyöngye társulata. A kedvét vesztett igazgató nem is hajlandó megújítani szerződését, mely ápril 1-én jár le. A gyapju-uteai házat tehát bezárják, őszkor pedig Lesser színész veszi át a német műzsa hajlokát, hogy szerencsét próbáljon ott, a hol más nem talált.

Képzőművészetek.

*** Munkácsy Mihály nagy ösztöndíjat szándékozik alapítani abból az összegből, mely az ő részére a „Krisztuskép“ itteni kiállításának bevételéből jut. Mint mondják, ötezer forintot szánt volna e célra, még pedig úgy, hogy öt éven át minden évben ezer frtot kapna egy tehetséges fiatal képíró, kit a képzőművészeti társulat küldene ki Párisba, hogy ő mellette képezze magát. Továbbá a művész másként is kíván segíteni a műcsarnokon, melynek nagy terme abban a hírben áll, hogy nagy terhet nem bírna el. Ő egy párisi kitűnő építész barátjával közleni fogja a terem hátrányait s fölkeri terv kidolgozására, hogy mint lehetne a bajon segíteni.

*** A képzőművészeti társulat igazgatójának, a leköszönt Perlaky Kálmán helyére Zichy Mihályt szándékoznak megválasztani. A híres művészt ezáltal állandóan megnyerni remélik fővárosunk művészeti életének. E választást ír a „B. H.“, annál szerencsésebbnek kell tartanunk, mert Zichy Mihály nemcsak genialis és széles látkörű, de egyuttal széles ismeretségű férfiú, kinek külföldön, Párisban, és

mindenhol nagy összeköttetései vannak a művészi körökben, úgy, hogy ő van leginkább hivatva a külföldi festők támogatását a budapesti tárlatoknak megnyerni. Azonkívül a párisi magyar egyeletnél, melynek elnöke, megmutatta, hogy igen jól tud egy társulatot vezetni és adminisztrálni. Ő nem bürokrata, hanem művész, ki a művészekkel é:ez és érdekeiket felfogni képes. Végre igen kívánatos volna, hogy ez uton az örökös válóságoknak és surló lúsoknak a képzőművészeti társulati kebelében mindenkorra vége vessék.

*** A muzeum képtárána k előcsarnokában felállított mellszobrok közül 12 lesz elhelyezve a muzeum lépcsőházában és pedig az Izsó Miklós által készített „Petőfi Sándor“, „Zrínyi“, „H. Rákóczy Ferenc“, „Eötvös József“ és „Szalay László“ mellszobrok, továbbá az Engel által készített „Mária Terézia“, „Révay Miklós“, „Pázmán Péter“ és „Mátyás király“ mellszobrok. Báró Vay Miklóstól Verbőczy mellszobra és Julie Bécsben élő hazánkfiaától: Bethlen Gábor mellszobra, melynek pendantját: Báthory Istvánét Huszár Adolf most készíti.

Szerkesztői posta. V. B. Budapest. Igen téved, ha multkori tárcánkat „Hagbart és Signe“-ről „S—gh L.“ úrnak tulajdonítja. Először is a nevezett úr nem is volt künn Drezdában az előadásón, tehát nem írhatott róla, másodsor az ő távolról sem tartozik „zeneköreink nagytekintélyű alakjai“ közé. A kitűnő író kilétét különben oly könnyű eltalálni, hogy esodálk zunk, miként lehet erre rá nem jönni. Üdvözet!

La Hongrie á l'Etranger.

(Redigée par A. Bánfi).

Deux premières dans une semaine! C'est donc assez? Le théâtre national à savoir nous a présenté „L'enlèvement au sérail“ de Mozart, une opéra écrite il y a déjà une centaine d'années, et au théâtre populaire c'est „Giroflé-Girofla“ de Charles Lecocq une charmante pièce moitié opéra comique, moitié opéra bouffe, qui a fait son entrée.

La représentation de l'opéra de Mozart a été en proportion bonne. Ce n'était que M. Gasssi (Belmonte) qui luttait contre une indisposition. Que l'intérêt de la représentation se concentrait comme toujours sur l'éminente actrice Mme Wilt (Constance) cela va sans dire. C'était surtout dans „le grand air“ ou elle a eu de nouveau l'occasion de faire briller sa voix étonnante et son incomparable virtuosité: N'oublions pas Mme Náday, qui mérite tous nos éloges pour l'interprétation parfaite du rôle de Blond. Parmi les interprètes masculins, c'était M. Ney (Osmin) sans contredit, qui remportait la palme. La salle était comble.

„Giroflé-Girofla“ a eu un bon succès. Les honneurs de la soirée ont été pour la chanson mauresque et le brindisi qu'il a fallu répéter. Chacun des autres morceaux a été saluer au passage comme il le méritait.

Le double rôle de Giroflé-Girofla a interprété Mme Blaha et dans la manière enchantante accoutumée de lui M. Solymosy dans le rôle de Mourzouk était magnifique: il était terrible, féroce, il avait des bonds de panthère. Quel domage qu'il n'a pas de voix! Sa partie dans le duo mauresque, qui est à notre avis, la perle de la partition, s'est tout à fait perdu.

Faisons bonne place à Mdle Csata, qui a interprété le rôle d'Aurore: elle était divertissante au possible. M. Kápolnai dans le rôle de Marasquin a été suffisante. La Direction a fait tout son possible pour faire monter cette pièce dans une manière digne. Costumes, décors, mise en scène étaient frais, éclatants et le tableau représentant le retour de Matamoros, a été d'un très bel effet.

Kiadó tulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

10. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS:

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

ÉNEK-NAPTÁR.

Március 27-én.

1808. adatott elő Haydn „A teremtés“ című oratoriuma Bécsben, az agg szerző személyes jelenlétében.

Március 28-án.

1766. szül. Weigl József, zeneszerző. Írt operákat, oratoriumokat, stb. Meghalt 1846.

1830. szül. Hentschel Todor, zeneszerző Schirgiswaldban. Írt operát, nyitányt, misét és zongoradarabokat.

Március 29-én.

1747. szül. Hessler János, zongora- és orgonaművész Erfurtban. Írt zongoradarabokat Bach-modorban. Meghalt 1822.

Március 30-án.

1835. szül. Scholz Bernát, zeneszerző és karnagy Mainzban. Írt operákat, nyitányokat, requiemet stb.

Március 31-én.

1732. szül. Haydn József Rohrauban (alsó Ausztriában). Meghalt 1809.

1747. szül. Schulz János, zeneszerző és író Lüneburgban. Írt operákat, templomi és kamara zenét.

Április 1-én.

1869. halt meg Dreyschok Sándor, zongoraművész. Szül. 1818.

Április 2-án.

1804. szül. Lachner Ferenc, zeneszerző Rainban (Bajorországban).

Ey.

A tizedik szám tartalma :

Az ének-zene mint paedagogiai anyag.

Öszinte hang operáinkról.

A külföld zenevilága :

I. Amerika dalárünnepélye.

II. „Parsifal“ előkészületei.

Tárcza :

A. Bülow híres zenekara.

B. „Még egy nagy magyar.“

C. Mozart premiére.

D. Viola-Ibolya.

Tisztelt olvasóinkhoz !

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészet.

Szerkesztői posta.

La Hongrie a l'Etranger.

Előfizetési felhívás.

Előfizetési felhívás

a

„HARMONIA”

zenészetí közlönyre,

Magyarország és a külföld művészetének hetiszemléjére.

A jelen számmal bezárt negyedévből láthatja már t. közönségünk lapunk irányát, céljait; hogy kiérdemeltük-e rokonszenvét, arra maga a közönség adta meg a választ szíves támogatásával. Hálát mondunk ezért az ügy érdekében; a magyar művészetért küzdünk és t. közönségünk méltánylása azt bizonyítja, hogy tiszta szándékunk a legmelegebb rokonszennvel találkozik mindenfelé. A társulat mely e szakközlönyt alapította és föntartja, nem néz ez uton anyagi haszoura, célja ezzel csak a magyar művészet fejlesztése, mert ez egyuttal az ő éltető eleme is.

A lefolyt negyedéven végig tekintve, láthatják t. olvasóink hogy lapunkat elsőrangú szaktekintélyek támogatták céljukkal. Örömmel konstatálhatjuk hogy az eddig elszigetelt elemek már is találkoznak e téren, mely minden jogos vélemény előtt nyitva áll. E negyedév alatt sikerült oly külföldi levelezőket megnyernünk, kik a világvárosok érdekesebb művészi eseményeiről lapunkat gyorsan és önálló értesítések alapján tudósították.

A „Harmonia” ezentul is az marad, a milyenül magát e negyedév alatt bemutatta. Tisztelettel kérjük tehát azon előfizetőink további szíves támogatását, hogy, kiknek e számmal járt le előfizetésük, ezt megújítani szíveskedjenek. Olvasó közönségünknek ajánljuk lapunkat szíves pártfogásába, fölkérven, hogy a magyar művészet iránt érdeklődők figyelmébe beajánlják.

A „Harmonia” előfizetési ára:

egész évre	6 frt — kr.
fél évre	3 „ — „
negyed évre	1 „ 50 „